

Suloinen sana politiikka

AHLFORS, Bo, KOLANEN, Risto. *Politiikka menestyksen Suomessa*. Tammi, Helsinki 1988.

Politiikka menestyksen Suomessa on nimeltään Bo Ahlforsin ja Risto Kolasen 256-sivuinen teos. Sen neljä päälukua ovat "Kahden todellisuuden Suomi", "Politiikka leipänä ja sirkushuveina", "Kulttuuri havaitsee ja haavoittuu – hegemoniakeskukset hallitsevat" ja "Mikä työväenliikettä uhkaa – mitä työväenliike vapauttaa". Paljon on siis luvassa.

Lehtiarvioissa kirja on saanut sekä kiitettäviä että risiriittäisiä vastaanottoja mieskirjoittajilta:

"Bo Ahlfors ja Risto Kolanen haluavat palauttaa politiikan arvoonsa. – ...on tärkeää sanottavaa. Viesti on tuotu esille selkeästi ja perustellen..." (Helsingin Sanomat 10.12.1988).

"Poliittinen mielipidekirja on...yhtä yleinen kuin Saimaan norppa. Tämän vuoksi kahden sosialidemokratian puheenvuoro on tietystä jaarittavuudesta ja abstraktiudesta huolimatta tervetullut ilmiö..." (Tiedonantaja 20.12.1988).

"Kohti viihdytysyhteiskuntaa... Kirja on ennen muuta poliittinen analyysi tämän hetken Suomesta..." (Sanomalehtimies 23.1.1989).

Ahlfors ja Kolanen ovat kirjanneet lukuisia yksittäisiä olennaisia ilmiöitä tästä päivästä ja politiikan tekotaivoista. Analyysi vain on jäänyt kesken. Olisiko ilmiöiden karsiminen, tiukempi rajausta auttanut?

Kirjoittajat esimerkiksi kritisoivat elinkeinoelämän maksamia tilaustutkimuksia ja lahjoitusprofessoreja, joilla ohjataan tutkimussuuntautumisia. Maksaja määrittelee tutkimuskohteen. Kyllä tiedeyhteisökin voi tehdä virheitä tutkimuskohteista päättäessään. Olennaisinta tilaustutkimuksissa mielestäni on kuitenkin se, että *tulokset* eivät ole tiedeyhteisön käytettävissä. Muut tutkijat eivät tiedä, mitä on tutkittu ja minkälaisia tuloksia saatu. Julkinen ja tiedeyhteisön sisäinenkin kritiikki tulee mahdolliseksi.

Sama keskenjääneiden heittojen paljous vaivaa muutenkin. Mitä on julkisuus? Ketkä julkisuuden luovat? Keiden palkkalistoilla julkisuudentekijät ovat? Kuka on

se julkisuus, joka on "pyrkimässä...rengistä isännäksi" (s. 33 ja 206).

Lukuisia yksityiskohtia kokonaan ymmärtääkseen lukijan pitää tuntea julkisuudessa vilahtaneita yksityiskohtia. Osan yli hyppäisikin sen enempiä miettimättä, kuten Kairamon kassakaappiin jätetyn porvarijohdajien sopimuksen (s. 80) ja Heikki Turusen viinahöyryiset purkaukset (s. 84), mutta osa pysähdyttää. Huomaan olevani Pasilan pohjoispuolella kokonaan kulttuurisessa paitiossa:

"Aikamme kulttuurin keskeiseksi ihmishahmoksi on nostettu säännöllisin väliajoin pöpilässä itsensä lataamassa käyvä sankari..." (s. 138).

Ensin on sivukaupalla kritiikkiä nykyisestä maailmanmenosta ja sen vääryyksistä. Eikö sitten ole tervettä, että ihmiset jotenkin oirehtivat. Eiväthän politiikka ja sen tulokset ole ihmisten ulkopuolisia.

Toki sanat ovat symboleja, eivät minkään asian suoranaisia esityksiä, representaatioita. Kun tekstiasu kysyy, "eikö olisi aika avata nutturat ja tukka hulmuten ja itsetuntoa uhkuen" vaatia sosiaalityölle arvostusta, tämän voisi lukea vaikkapa siten, että ennakkoluulottomat sosiaalhallitsijamiehet avaavat rahanutturansa ja maksavat naisille kunnan palkkoja eikä vain naispalkkoja.

Entä mitä merkityksiä poliitikanteosta olisi luettava sivuilta 206 ja 207, joilla kirjoittajat moneen kertaan korostavat neitsyyden olevan ratkaisevaa, olennaista. Ehkä poliittinen neitsyys on miesjärjestäytyneisyydelle olennaista. Entä poliittinen poikuus?

Toiko 70-luvun lopun nuorisoliikehdintä Suomessa esiin tunnuksen "henkilökohtainen on poliittista" (s. 41)? Onko kyseessä valikoiva naismuistini, joka identifioi tämän tunnuksen nimen omaan naisten tiedotusryhmissä syntyneeksi ja ainakin jo 70-luvun alussa. Tämä on tietysti yksityiskohta.

Suloinen on sana politiikka. Puolueiden on uskallettava kertoa, että politiikka on jonkin verran vaivannäköä. Konsensus on sopeutumisen poliittista käytäntöä. Nykyinen konsensus vähentää demokratiaa. Kaikki tämä vaikuttaa loogiselta. Mutta reseptiä on osaa tulkita: "Puolueiden tulisi selvemmin ja rohkeammin nostaa esiin omat aatteelliset ja poliittiset tavoitteensa – pitää ne erillään hallituksen ja eduskunnan kompromisseista" (s. 117).

Suus politiikka ja aatteet erillään käytännössä? Eikö tätä periaatteessa-kyllä-mutta-käytännössä-ei-politiikkaa juuri ole riittämiin?

Ahlfors ja Kolanen ovat käsitelleet tekstissään paljon sellaista poliittista puhetta, jota on esitetty erilaisissa radikaaliryhmissä, ennen muuta naisryhmissä. Teksti on varmasti suureksi avuksi SDP:n periaateohjelmakeskus-

telussa.

Löysin sentään uuttakin: kaksi todellisuutta. Olen aina ennen ajatellut, että todellisuuksia on yksi, toiset vain voivat valita sen, mitkä osat he siitä haluavat kohdata. Uutta oli myöskin se, että Paasio pitäisi valita SDP:n presidenttiehdokkaaksi (s. 238).

Kaarina Melakoski

Joukkotiedotus on pinnallista pirstomista

AHLFORS, Bo & KOLANEN, Risto: *Politiikka menestyksen Suomessa*. Tammi 1988.

Bo Ahlfors ja Risto Kolanen kritisoivat ja erittelevät kirjassaan varsin terävästi suomalaista poliittista järjestelmää, etenkin SDP:n harjoittamaa politiikkaa ja toimintatapoja.

Tekijöiden mielestä SDP ei enää tiedä, uskalla eikä osaa muita toimintatapoja kuin hallituksesta käsin vaikuttamisen. Sosialidemokratit eivät ole kyenneet riittävästi uudistamaan toimintatapojaan ja harjoittamansa politiikan sisältöä.

A & K tarjoavat vaihtoehdoksi uudenlaista poliittista kulttuuria, "kolmannen aallon kansanrintamaa". Sen poliittisen voiman muodostaisivat vasemmistopuolueet, vihreät, SMP ja keskustan uudistumiskykyinen osa.

Kirjassa käsitellään oivaltavasti myös tiedonvälitykseen liittyviä ongelmia.

"Infokratia"-kiista valtataistelua

Kiistely "infokratiasta" on A:n & K:n mukaan ollut hallitsevan eliitin sisäistä valtataistelua. Poliittisen eliitin eli "politokratian" edustajat ovat arvostelleet uhkaksi kokemansa joukkotiedotuseliitin kasvanutta mahtia.

Joukkotiedotuksesta, joka yhä enemmän luo omaa todellisuuttaan, on tullut näyttämö jota kansa tuijottaa.

"Nykytuotoinen joukkotiedotus pirstoo ja henkilöittää todellisuutta. Pirstominen, joukkotiedotuksen sisällön muuttuminen pinnalliseksi, salamatyyliseksi, yhden hetken episodeihin ja sekuntielämyksiin perustuvaksi heikentää ihmisten kykyä hahmottaa syy-yhteyksiä", A & K kirjoittavat.

Joukkotiedotuksen pirstoutuminen heikentää myös ihmisten aitoa osallistumishalua ja jättää heidät alttiiksi harvainvallalle. Joukkotiedotus kuvaa yksittäisiä pintailmiöitä taustojen, syy-yhteyksien ja kokonaisuuksien kustannuksella.

"Vaikeat" asiat jätetään usein käsittelemättä vetoamalla ihmisten oletettuun haluttomuuteen vastaanottaa niitä.

Joukkotiedotus nostaa esiin sensaatioita ja näennäisiä, esim. henkilöistiriitoja yhteiskunnallisten vastakohdien kuvaamisen sijasta.

Joukkotiedotus on vallankäyttöä

"Joukkotiedotusta on tärkeä käsitellä yhtenä olennaisena vallankäytön keinona", Ahlfors ja Kolanen muistuttavat.

Uudet joustavat vallankäytön muodot sisältyvät moderniin tietotuotantoon, informaatioteknologiaan, asiantuntijavaltaan ja viihdeteollisuuteen.

Paljon puhuttu politiikan henkilöityminen ei tekijöiden mielestä ole ensisijaisesti tiedotusvälineiden syy vaan johtajavaltaisuutta kasvattava poliittinen prosessi.

"Poliittiset puolueet, jotka ovat johtajiansa suulla huolissaan infokratiasta, voisivat itse luoda omalle viestinnälleen sellaista sisältöä, joka aktivoi ihmisiä tiedollisesti ja maailmankuvallisesti, kiinnostavalla tavalla tehtyjen lehtien kautta", A & K muistuttavat.

Kun julkisuus nykyään saavuttaa ihmiset atomeina eikä tietoisena yhteisönä, on heitä tekijöiden mukaan helpompi hallita. Informaation tulva ei takaa, että ihmiset saavat riittävästi olennaista tietoa.

Työväenlehtien arvostettava toimittajiaan

"Työväenlehtien tulisi haasteellisemmin parantaa toimittajakuntansa kilpailukykyisyyttä porvarillisten ja sitoutumattomien lehtien kanssa ja arvostaa paremmin toimittajan työtä ammattina", A & K esittävät.

Vaikka työväenlehtien sosiaalinen pohja onkin muuttunut, se ei merkitse sitä että niiden sosiaalinen idea olisi epäajankohtainen tai tarpeeton.

Työväenlehdet joutuvat nyt kamppailemaan olennaisen tiedon levittämiseksi viihdytysyhteiskunnan massajulkisuudessa.

Journalismi on A:n & K:n mukaan viime kädessä valintojen tekemistä. Siksi on äärimmäisen tärkeää, mitä työväenlehdet valitsevat julkaistavaksi. Työväenlehtien tehtävänä pitäisi olla valita olennaista tietoa.

"Masentavinta on työväenlehden toimittaminen sil-

loin kun se alentuu pelkäksi referaattijournalismiksi", A & K kirjoittavat.

Työväenlehtien vastajulkisuuden ei tekijöiden mukaan pidä alistua näennäiseen neutraalisuuteen ja objektiivisuuteen, joilla termeillä valtajulkisuus luonnehtii itseään ja perustelee olemassaoloaan.

"Työväenlehtien vastajulkisuuden on oltava avoimesti myös arvosisältöistä, jota valtajulkisuus joka tapauksessa on piilotetusti", Ahlfors ja Kolanen muistuttavat.

Matti Mäkelä

Teksti Valtionrautateiltä, Pääskylänrinteestä ja Vapaudenkadulta

(Esa Saarinen, Erektio Albertinkadulla, WSOY 1988)

Pääskylänrinne 10.2. klo 20

Helveti kun tuli luvattua toimitukselle kirjoittaa arvostelu Esa Saarisen kirjasta, olisi tässä muutakin tekemistä. Mutta kokeilenpa, mitä saan irti **Berndtson-paradigmalla** (vrt. Erkki Berndtson, Kesäinen yksinpuhelu, Poliittikka 3/1988). Tosin en osaa lukea kirjoja niin hitaasti kuin Erkki. Niinpä teenkin päinvastaisen sovellutuksen: luen kirjan läpi useampaan kertaan yhdellä istumalla ja katson mitä jäi mieleen ja kehtaa panna paperille.

Aloitin eilen junassa. Ei se kauan vienytkään. Aloitin jossakin Toijalan seudulla ja Saarisen Hyvinkää kuulutettiin vasta kun olin lopettanut. Joku tietysti sanoisi ettei tämä mitään lukemista ole, mutta minähän olen sitä mieltä että pitää sekä osata olla lukematta sana sanalta että lukea se mitä tutkii moneen kertaan.

Tässä impressioita kertalukemisella. Tänne puolen yön jälkeen tultuani asiat olisivat olleet tuoreemmin muistissa mutta en ollut kirjoitusvireessä kuten toisinaan — Saarinen ei jäisi viimeiseen junaan jos olisi matkalaukkuproffa JKL:ssä kun haluaisi mennä yhdeltätoista nukkumaan. Enkä tiedä kulkisiko junalla muutenkaan: matkustusessse oli tavallaan parasta kirjassa mutta junista ei ollut mitään puhetta, liekö sittenkin näitä 'perillematkustajia', minä olen viime vuosina lukenut J-PS:äkin pääasiassa junissa, välillä suorastaan muistan missä päin Eurooppaa mitään kohtaa olen lukenut.

Päällimmäinen vaikutelma on: ei Saarisen maailma

minua suuremmin kiinnosta. Kaipa ennen muuta siksi, että se on lopulta sittenkin niin suomalainen ja ajankohdainen — minulle poliitikot ovat lähinnä anekdoottien lähteitä luennoille, muotia olevia pamfletteja en lue ennen kuin kauan jälkeenpäin jos ne osuvat käsiin kaupunginkirjastossa tai niitä saa divarista halvalla, televisio kuuluu niille ihmisille joilla ei ole omia hommia tehtävänä, minusta Ihmiskunnan käännökset harhaoppisista vanhoista vasemmistolaisista jne. ovat kymmeniä kertoja mielenkiintoisempia kuin city-image-suomi-lehdet. Viime viikkoina huomasi että kun ihmiset puhelimesta tai jopa luennolla alkoivat kysellä Sorsan erosta etc., minä nopeasti ryhdyin puhumaan Berliinin vaalituloksista ja miettimään sitä pitäisikö käsikirjoitukseen jossa puhun republikanismista lisätä jotakin sellaista että "wun das Wort nach den Wahlen zum Berliner Abgeordnetenhaus am 29.1.1989 auf deutsch überhaupt noch brauchbar ist".

Sanoin Tiedotustutkimuksen kaverille että cihän Suomessa ole tapana se että samaa asiaa harrastavat tutkijat kommentoivat toistensa tekstejä. Luettuani kirjan tulini siihen tulokseen, että emme me Saarisen kanssa oikeastaan tutki samaa kun me tutkimme 'Sartrea'. Hänelle 'Sartre' on henkilö, minulle teksti. Valtaosa koko sartrologiasta on kelvotonta siksi että ei ole osattu lukea Sartren tekstejä ilman että olisi jo omaksuttu ennakkomielikuvia S:n henkilöstä. Ranskalaiset varsinkin syyllistyvät tähän, politiikasta puhuttaessa yleensä kaikki muutkin. Niin että minun ei tarvitse tässä polemisoida Saarisen tulkintoja vastaan — ehkä sen verran voisi tölväistä että ei nyt ainakaan pitäisi kehua sitä teoltri. Lassilan väitöskirjaa, joka on harmonistista ja epäpoliitisoivaa moralismia, sitäpaitsi romutettavissa yksinkertaisin lähdekriittisin perustein.

"Maaseudun puolueen eduskuntaryhmässä arveltiin Leppäsen väsyneen politiikkaan" sanovat YLE:n uutiset, lopetan tältä päivältä.

Vapaudenkadulla tiistaina 22-

II osa, impressioista eksegeettiseen saivarteluun. Tänään luennot tulivat valmiiksi ennen Tamperetta. Kun Alapuron Ristoakaan ei näkynyt junassa, viikottainen kahvipalaveri jäi pitämättä ja aloin lukea Saaria ennen Orivettä. En päässyt kuin puoleenväliin ennen JKL:ää.

"Suuri", "loistavalahjainen", "historiaan jäävä", "huomattavin", "terävin"... Miksi tällaiseen superlatiiviretriikkaan pitää sortua? Onko Saarisen kääntymys Hegeliin tämän takana? Miksi muuten hän puhuisi 'edis-tyksestä', 'kansakunnasta' yms. hölynpölystä?

"... vanhenevista miehistä, jotka musertavat Suo-

men alleen" (s. 11). Tämä on vähän salaliittoteoriaa, kaukana Sartren vastafinaalisuusideasta, joka tekee historian tuloksista toki paljon tahattomampia, satunnaisempia ja kontrolloimattomia — mutta silti ihmisten ja heidän poliitikkojensa tuotteita. Tai Hannah Arendtin näkemyksestä Himmleristä "hyvänä perheenisänä": se miksi asiat ns. Suomessa ovat pielesä, onkin kiinni siitä että täällä on niin paljon perheitä ja isiä...

Apropos esseeluettelo s. 16-17: Sartrea ei ole suomennettu 1960-luvun puolenvälin jälkeen (paitsi Ihmiskunnan 'Raubdruck' Manifesto-haastattelusta). Kyllä kai se on myös meidän vikamme. Esa, soita tai kirjoita minulle tästä niin juonitellaan asiasta!

"Mediahakuisen" vastakohtako olisi "vaatimaton" (ks. 33-34). Minä ainakin olen pikemminkin epäsosiaalinen: "l'enfer, c'est les autres". Eli suomeksi: "ihmiset helvettiin" — tai "helvettiin ihmiset", kumpaakin muotoa käytän usein, Saarinen tietäisi kai paremmin millainen ero niillä wittgensteinilaisen tai 'speech act'-filosofian kannalta on?

"Maailman laatulehdet", "maailman parhaat kirjojen arvostelufoorumit"... "Economist, Newsweek, Time, Far Eastern Economic Review" (s. 44). Muutkin esimerkit samaa kaupunginkirjastossa ja a... Kyllä maailmanmatkaajan toki pitäisi päästä enemmän subversiivisiin 'insider'-lehtiin. Minäkin olen kyllästynyt anarkisminsukuisten lehtien maneerisuuteen, mutta silti pitäisi puhua pikemminkin tazista ja Pflasterstrandista, Lettrestä ja Politiksesta vaikka ei tuntisikaan Beiträge zur feministischen Theorie und Praxis, Sahara-Info- tai Politix-nimisiä spesialistilehtiä...

Entäs "maailman johtavat asiantuntijat" (s. 50)? Kuuka sanoo ketä johtavaksi millä kriteereillä etc.? Minusta 'auktoiteettien' kirja-arvostelut ovat muuallakin järkiään surkeita. Eivätkä kai muuta voi ollakaan jos hyvät kirjat ovat sellaisia joissa heidän auktoiteettinsä kiistetään. Saarisen 49 'huutomerkinimen' lista (s. 66-67) on huvittavaa tähtienpölvontaa — omapäiset ihmisethän jäävät täällä kuten muuallakin yleensä 'tuntemattomiksi' — ei heistä mitään listaa voisi laatia.

Herra Ketonen "ennakkoluulottomine pitkäntähtäimen kokonaissuunnitelmineen" (s. 95) kyllä on tärkeimpiä osasyllisiä tutkinnonuudistukseen ja koko tiedetoimitsija-aparaatin yliopistojen sopeuttamispolitiikkaan. Yliopistonko tulisi olla "kansallinen suunnannäyttävä" (s. 88): minusta tämä tuo mieleen Führerprinzipin — Heideggerin rehtorinpuheet ja tavoitejohtamisen. Sama juttu "tohtorinkoulutus"-kaipuu (s. 93): ei Hintikka sittenkään niin kaukana v. 1933 Hei-

deggerista taida olla. Kunnan akateeminen kansalaispalkka, ei mitään 'koulutusta' eikä kurssitusta enää gradun jälkeen...

"Kansainvälisten lentokenttien jäljentämätön ilma-piiri" (s. 135) — juuri sille minä olen allerginen, boikotoin lentokoneita, ainakin ensi vuoteen totaalisesti. "350 nousua Frankfurtista joka päivä" (s. 136) — entä 'Startbahn Westiä' vastustava Bürgerinitiative?

Saarisen nukkumaanmeno aika, panen radion auki ja seuraan päivän annoksen maailmanpolitiikkaa: "Schleswig-Holstein hat als erstes Bundesland das kommunale Wahlrecht für Ausländer beschlossen".

00.05 keskiviikon puolella

Loppuosa kirjaa menikin taas nopeasti. Parissakin kohdassa S. julistautuu pateetikoksi (s. 208, 154). Ei meikäläinen kynnikko, puritaaninen antiritualisti ja kuvainkaataja (tämän huomasi itsestäni Ranskassa ollessani). 'Isänmaata' en tule milloinkaan rehabilitoimaan. Enkä viitsi käydä Sartren mielihaviloissa, tiedän kyllä nimet ja paikat mutta kuljen ohi. Kaipa tämä on 60-lukulaisuutta ex post.

keskiviikkona Saarisen nukkumaanmeno aikaan, poikkean paradigmasta enkä ole lukenut enää kirjaa uudestaan, mutta rupesin miettimään paria juttua tarkemmin, kun kirjoitin eiliset ajatukset tähän 'sensuroituun', tiivistettyyn muotoon.

Eihän Sartre mikään 'minän' filosofi ole, sehän olisi pahanlaista substantialismia, minkä hän 'le néant'in ja 'l'échecin filosofina on jo tiennyt Egon transkendenssi-kirjasta (1936) lähtien. Tärkeintä on etäisyys t o i s i i n — se mikä sitä etäisyyttä saa/ottaa ei ole mikään yksi substanssi, pikemminkin negaatio-käsite, kuten tässä tekstissä.

Yliopistokappale tuntui jotenkin sovinnaiselta mu-rehtimiselta. Kyllä minusta akateeminen yhtenäiskulttuuri on onneksi monin tavoin murtunut 60-luvun lopun valtsikkaan verrattuna. Ehkä tänne provinssiyliopistoihin tulee helpommin harhaoppisia kuin Helsingin herraseuraan: "maan parhaista akateemisista voimista" puhuminen (s. 88) tuntuu keskuksen provinsialismilta, joka nojaa monokulttuuriin tutkimuksen ja ajattelun suhteen. Kaupunkina Jyväskylä on tietysti toivoton, mikä on kai syynä että meiltä filksut opiskelijat tahtovat kadota laudatur-vaiheessa paikkakunnalta...

No, tästä vaiheesta taisi tulla vähän ilkeä, mutta tähän lukukertaan kuuluu tämä KPR-periaate ("kuin pi-